

Marta Gumkowska

Organizacje pozarządowe jako partner administracji publicznej

Streszczenie

Artykuł prezentuje podstawowe dane na temat współpracy między organizacjami pozarządowymi a administracją publiczną i samorządem lokalnym. Stan relacji między administracją a sektorem pozarządowym jest diagnozowany na podstawie danych o istniejących w urzędach (na wszystkich poziomach - centralnym, regionalnym i lokalnym) procedurach i dokumentach regulujących współpracę, a także przeprowadzonej analizy formy współpracy i zakresu wsparcia finansowego udzielanego organizacjom. Autorka artykułu próbuje też prześledzić zmiany poziomu współpracy w latach 2004-2006 (mierzone liczbą uchwalonych Programów Współpracy, częstością obowiązywania przejrzystych procedur przekazywania środków czy wreszcie zakresem finansowego wsparcia), a także odpowiedzieć na pytania o wpływ, jakie na te zmiany miało wejście w życie Ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie

O autorce

Marta Gumkowska – socjolożka, absolwentka Instytutu Stosowanych Nauk Społecznych Uniwersytetu Warszawskiego, koordynatorka programu *Badania III sektora* w Stowarzyszeniu Klon/Jawor. Od 4 lat zajmuje się badaniami organizacji pozarządowych i społeczeństwa obywatelskiego, jest autorką wielu raportów i artykułów na temat III sektora i aktywności obywatelskiej w Polsce. Obecnie koordynuje działania badawcze podejmowane w ramach projektu „W poszukiwaniu polskiego modelu ekonomii społecznej”.

Stowarzyszenie Klon/Jawor jest organizacją pozarządową, której głównym celem jest rozwój tolerancyjnego, aktywnego, twórczego, samoorganizującego się społeczeństwa. Stowarzyszenie zajmuje się szeroko rozumianą działalnością informacyjną, w ramach której przeprowadza badania socjologiczne, publikuje wydawnictwa, prowadzi internetową bazę danych o organizacjach. Stowarzyszenie jest administratorem portalu www.ngo.pl – największego źródła informacji o organizacjach pozarządowych i inicjatywach obywatelskich w Polsce.

Od roku 2005 Stowarzyszenie Klon/Jawor uczestniczy w realizacji projektu „W poszukiwaniu polskiego modelu ekonomii społecznej”, w ramach którego odpowiedzialne jest m.in. za realizację badań ekonomii społecznej w Polsce, prowadzenie bazy danych podmiotów ekonomii społecznej, a także administrowanie portalem www.ekonomiaspoleczna.pl.

Spis treści

1. Wstęp	4
2. Współpraca na poziomie centralnym i regionalnym	5
2.1 Program współpracy	5
2.1.1. Sposób przygotowywania samorządowych programów współpracy	5
2.2. Formy współpracy	6
2.3. Współpraca finansowa	6
2.3.1. Tryb przyznawania środków	7
3. WSPÓPRACA NA POZIOMIE LOKALNYM	8
3.1. Tryb zapytania o informację publiczną	8
3.2. Programy współpracy	9
3.2.1. Konsultacje programu współpracy	10
3.3. Strategie rozwiązywania problemów społecznych	11
3.4. Współpraca finansowa	12
3.4.1. Tryb przekazywania środków	13
3.5. Współpraca pozafinansowa	13
4. Podsumowanie	15

1.

Wstęp

sposobów przyczyniać się do rozwoju ekonomii społecznej, m.in. przez tworzenie korzystnych dla niej regulacji prawnych, zakup jej usług (kontraktowanie), a także przez udzielanie różnego rodzaju wsparcia podmiotom zaliczanych do tego sektora. Ponieważ jednak zarówno pojęcie, jak i zjawisko ekonomii społecznej jest w Polsce stosunkowo nowe (choć pewnie należałoby powiedzieć „odnawiane”, zważywszy na długą historię ruchu spółdzielczego, a także istnienie innych form aktywności zaliczanych do tradycyjnej ekonomii społecznej¹), trudno mówić o działaniach samorządu lokalnego czy administracji publicznej nakierowanych na wsparcie wyłącznie tej sfery działań. Dlatego też, opisując instytucjonalne otoczenie ekonomii społecznej koncentrować się będziemy na szerszym problemie współpracy między administracją różnych szczebli a organizacjami pozarządowymi, ze szczególnym uwzględnieniem tych jej form, które mogą mieć znaczenie w kontekście ekonomizowania się organizacji czy też ich działań prozatrudnieniowych.

Prezentowane niżej dane zostały zgromadzone w ramach dwóch projektów badawczych. Pierwszym z nich było badanie, w trakcie którego zebrano dane na temat relacji z sektorem pozarządowym ze wszystkich ministerstw, urzędów wojewódzkich i marszałkowskich, a także innych urzędów centralnych, które z organizacjami współpracują. Badanie to, prowadzone przez Stowarzyszenie Klon/Jawor na początku 2006 roku, nie było pierwszym tego typu przedsięwzięciem². Ta i poprzednia jego edycja została zrealizowana w ramach Programu Trzeci Sektor finansowanego przez Trust for Civil Society in Central & Eastern Europe i Fundację im. Stefana Batorego, we współpracy z Departamentem Pożytku Publicznego MPiPS.

Dane w ramach badania zbierane były za pomocą specjalnie przygotowanej w tym celu ankiety. Od początku lutego do końca marca 2006 roku udało się zgromadzić dane o 100 instytucjach. Warty podkreślenia jest fakt, że materiał nie był zbierany wyłącznie w celach analitycznych, ale posłużył również do stworzenia bazy danych dokumentującej stan współpracy między poszczególnymi urzędami a organizacjami pozarządowymi (publicznie dostępnej w portalu www.ngo.pl).

Drugim źródłem danych wykorzystanych w raporcie jest badanie Barometr Współpracy 2006 (a także jego wcześniejsza edycja z 2004 roku), którego celem było zebranie podstawowych danych od wszystkich gmin i powiatów w Polsce na temat stanu ich współpracy z sektorem pozarządowym. W realizacji badań wykorzystany został mechanizm zapytania o informację publiczną (opisany w ustawie o dostępie do informacji publicznej). Badanie to zostało zrealizowane we współpracy z Siecią Wspierania Organizacji Pozarządowych SPLIT w ramach projektu „W poszukiwaniu polskiego modelu ekonomii społecznej”, finansowanego przy udziale środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Inicjatywy Wspólnotowej Equal.

1 Por. Piotr Frączak „Szkic do historii polskiej ekonomii społecznej” w: *Ekonomia Społeczna Teksty 2006*

2 Raport z poprzednich badań pod adresem <http://badania.ngo.pl/>

2.

Współpraca na poziomie centralnym i regionalnym

W tekście przedstawiamy wyłącznie dane na temat zakresu i procedur współpracy z organizacjami pozarządowymi w zbadanych ministerstwach, urzędach wojewódzkich i urzędach marszałkowskich. Podstawą do prezentowanych obliczeń była baza danych zebranych w 45 instytucjach (15 ministerstwach, 16 urzędach wojewódzkich oraz 14 urzędach marszałkowskich). Dodatkowo, aby na podstawie prezentowanych danych możliwe było sformułowanie podstawowych wniosków na temat dynamiki współpracy administracji i sektora pozarządowego, tam, gdzie to było uprawnione, dane z 2005 roku zostały zestawione z informacjami z 2004 i 2003 roku (zebranymi w trakcie poprzedniej edycji badania).

2.1 Program współpracy

Ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie nakłada obowiązek tworzenia programów współpracy tylko na samorząd. Obowiązku takiego nie mają instytucje rządowe. Przyjęta w Ustawie koncepcja regulacji relacji między administracją a sektorem pozarządowym definiuje ogólne zasady współpracy (dotyczą one administracji wszystkich szczebli) oraz obowiązek (adresowany już tylko do samorządu) zbudowania na ich podstawie rocznych programów współpracy. Jednocześnie Ustawa nie zabrania tworzenia takich programów na innych szczeblach – to ostatnie pozostawiając jednak jako element dobrej praktyki.

W badanej grupie instytucji znalazły się zarówno takie, na których spoczywa obowiązek uchwalenia programu (samorząd wojewódzki), jak i takie (ministerstwa i urzędy wojewódzkie), które takiego obowiązku nie mają. **Z obowiązku tego wywiązały się wszystkie zbadane urzędy marszałkowskie (z 14 województw).** Programy takie zostały też przyjęte, mimo że nie były obowiązkowe, w co najmniej 6 urzędach wojewódzkich. Dodatkowo, kilka urzędów wojewódzkich zapowiedziało przygotowanie takiego dokumentu.

2.1.1. Sposób przygotowywania samorządowych programów współpracy

Co najmniej połowa programów współpracy na rok 2005 została uchwalona jeszcze w 2004 roku, co oznacza wyraźną zmianę w stosunku do roku poprzedniego (kiedy tylko w 2 przypadkach program współpracy na rok 2004 uchwalony został jeszcze w 2003 roku). W przypadku urzędów marszałkowskich procent programów współpracy uchwalonych przed rozpoczęciem roku ich obowiązywania był jeszcze większy, jednak wciąż mniej więcej co czwarty urząd wkraczał w rok 2005 bez uchwalonego programu współpracy.

W przygotowaniu **połowy** (7) programów współpracy na rok 2005 uchwalonych przez przebadane urzędy marszałkowskie **uczestniczyły organizacje pozarządowe.** Nie jest to satysfakcjonujący wynik, zważywszy, że sama natura tworzenia programów współpracy powinna zakładać współdziałanie w tej dziedzinie z organizacjami pozarządowymi. Dlatego też wydaje się, że sposób przygotowywania tego rodzaju dokumentów (w szczególności określenie minimalnych standardów konsultacji) oraz kwestia sankcji za zignorowanie tego obowiązku, wymagają zapisów ustawowych lub delegacji ustawowej do wydania rozporządzenia w tej sprawie (kwestia ta będzie jeszcze omawiana przy okazji przebiegu konsultacji na poziomie samorządu lokalnego).

Tabela 1 Częstość stosowania poszczególnych form współpracy

	Współpraca finansowa		Wzajemne informowanie się o planowanych kierunkach działań		Konsultowanie projektów aktów prawnych		Tworzenie wspólnych zespołów o charakterze doradczym lub inicjatywnym	
	2004	2006	2004	2006	2004	2006	2004	2006
Ministerstwa i ich departamenty	71%	86%	64%	86%	86%	72%	50%	72%
Urzędy wojewódzkie	76%	100%	57%	72%	14%	42%	62%	72%
Urzędy marszałkowskie	100%	100%	87%	100%	40%	85%	67%	78%

2.2. Formy współpracy

W badaniu z 2006 roku (a także z 2004 roku) urzędy zostały zapytane o 4 podstawowe formy współpracy, jakie zostały określone w Ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (art. 5), a więc o: współpracę finansową, wzajemne informowanie się o planowanych kierunkach działalności, konsultowanie projektów aktów prawnych i tworzenie wspólnych zespołów o charakterze doradczym. Stan współpracy w tych czterech podstawowych obszarach prezentuje tabela 1.

Jak widać, **najczęstszą formą współpracy jest wymiana informacji oraz finansowanie działań** organizacji przez administrację. Nieco rzadziej współpraca przybiera formę powoływania wspólnych zespołów i konsultowania projektów aktów prawnych.

Profil współpracy różnicuje się w zależności od typu urzędu. Z powyższego zestawienie wynika, że najbardziej kooperacyjnie jest do organizacji nastawiony samorząd. Zarówno w obszarze współpracy finansowej, jak i w zakresie poszczególnych form współpracy pozafinansowej, urzędy marszałkowskie najczęściej deklarują współdziałanie z organizacjami. Analizując powyższe dane w kategoriach zmian, jakie zaszły w stosunku do roku 2004, warto podkreślić rozwój współpracy jeśli chodzi o włączanie organizacji pozarządowych w proces konsultowania aktów prawnych na poziomie regionalnym, szczególnie w urzędach marszałkowskich.

2.3 Współpraca finansowa

Współpraca finansowa jest jedną z najczęstszych form współdziałania między administracją a sektorem pozarządowym. Jest to z całą pewnością ważna forma wsparcia organizacji pozarządowych, jednak ryzykowne wydaje się redukcje złożonego zagadnienia współpracy tylko do niej (taki sposób rozumienia współpracy pojawia się zresztą po obydwu stronach – zarówno stronie administracji, jak i sektora pozarządowego). Zrozumienie różnicy między wspólnym definiowaniem i realizowaniem zadań publicznych, a sprawowaniem roli organizacji do wykonawcy zadań powierzonych przez administrację może okazać się kluczowe dla rozwoju ekonomii społecznej.

Niemniej jednak warto przyjrzeć się bliżej współpracy finansowej. Jednym ze sposobów określenia jej skali jest oszacowanie, ile organizacji korzystało ze wsparcia finansowego urzędów. W roku 2005 było to w sumie ponad 7 500 organizacji pozarządowych (na podstawie danych z 40 urzędów), w tym ministerstwa wsparły finansowo ok. 2700 podmiotów (w zestawieniu nie uwzględniono danych z MEN), ze środków urzędów wojewódzkich skorzystało ponad 1200 organizacji, a ze środków urzędów marszałkowskich ponad 3700. Dodatkowo, z deklaracji urzędów centralnych (z 56 zbadanych wsparcia finansowego udzieliło organizacjom w 2005 roku tylko 37,5%) wynika, że przekazały one środki 5 200 organizacjom (z czego 3621 stanowiły jednostki zrzeszone w Związku Ochotniczych Straży Pożarnych).

Nie można właściwie ocenić znaczenia, jaki miała dla sektora pozarządowego finansowa współpraca z urzędami administracji publicznej, bez próby określenia skali udzielonego przez nie wsparcia. Z ostrożnych szacunków wynika, że suma środków przekazanych przez ministerstwa i urzędy woje-

Tabela 2

	ministerstwa	Urzędy wojewódzkie	Urzędy marszałkowskie	Urzędy centralne
Liczba organizacji, które w 2005 roku otrzymały wsparcie finansowe	2700	1200	3700	5200
Suma przekazanych środków	455 000 000	20 000 000	85 000 000	72 000 000
Średnia kwota przypadająca na jedną organizację	168 000	16 000	22 000	14 000

wódzkie oraz marszałkowskie wyniosła ok. 560 000 tys. zł. (w tym środki ministerstw to ok. 455 000 tys. zł, środki urzędów wojewódzkich ok. 20 000 tys. zł, a środki urzędów marszałkowskich 85 000 tys. zł), zaś wsparcie zbadanych urzędów centralnych zamknęło się w sumie ok. 72 000 tys. zł.

2.3.1 Tryb przyznawania środków

Poza skalą wsparcia ze środków publicznych (mierzoną liczbą organizacji, które z niego skorzystały i wielkością przekazanych im kwot) ważny jest też tryb, w jakim pomoc ta jest dystrybuowana. W tej sprawie Ustawa wprowadza jasne zasady – środki publiczne powinny być dostępne jedynie w trybie otwartych konkursów chyba, że inne przepisy stanowią inaczej. W 2005 roku w badanych urzędach ogłoszono co najmniej 290 konkursów na dotacje dla organizacji pozarządowych (z tego 45 ogłoszona była przez ministerstwa, 57 przez urzędy wojewódzkie i 190 przez urzędy marszałkowskie). Tylko w nielicznych przypadkach zdarzały się unieważnienia konkursu.

Jeśli porównać dane o konkursach w 2005 roku z wynikami badania z 2004 roku, widać duży wzrost liczby konkursów na poziomie samorządu regionalnego – w 2003 roku ogłoszono ich zaledwie 24, w 2004 roku 60 (choć były to dane niepełne, ponieważ zbierano je pod koniec roku), natomiast w 2005 roku, jak wynika z omawianych badań, było ich trzy razy więcej – 180. Zwiększyła się też liczba konkursów ogłaszanych przez ministerstwa – z 26 w 2004 roku do 45 w 2005. Z kolei deklarowana przez urzędy wojewódzkie liczba konkursów ogłoszonych w 2005 roku (57) jest nieco mniejsza niż w 2004 (63).

Poniżej przedstawione zostały inne dane o trybie przekazywania środków. Z ich porównania z wynikami badania realizowanego w 2004 roku wynika, że jednolite i przejrzyste procedury ogłaszania i rozstrzygania konkursów coraz powszechniej stają się standardem działań. Cały czas jednak niektóre rozwiązania wprowadzone przez ustawę o działalności pożytku publicznego (takie jak ogłoszenie konkursu z inicjatywy organizacji, aplikowanie o środki publiczne organizacji pozarządowych i jednostek administracji publicznej w ramach tego samego konkursu, a także podpisywanie umów wieloletnich) praktykowane są w bardzo niewielkiej liczbie urzędów.

- **44% urzędów zdecydowało się na względnie stały termin ogłaszania konkursów.** Na ogół ogłoszenia o nich umieszczane są na stronach internetowych – najczęściej, choć nie zawsze, do tego celu stosowany jest BIP. Często wymienianą metodą informowania o konkursie jest umieszczanie ogłoszeń w prasie (stosuje ją ponad ¾ urzędów). W większości przypadków urzędy nie ograniczają się do stosowania tylko jednej metody informowania o konkursach i korzystają z kilku środków przekazu równolegle.

- **Jednolity formularz wniosku o dotacje** funkcjonuje w około 70% urzędów.
- W art.12 ust. 1 Ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie dopuszczona jest **możliwość ogłoszenia konkursu z inicjatywy organizacji** (organ administracji może, choć nie musi ogłosić takiego konkursu). Przypadki takie miały miejsce dość rzadko, bo tylko w **6% urzędów**.
- W **84%** urzędów wraz z ogłoszeniem podawane są **kryteria oceny wniosków**.
- W **86%** urzędów wnioskodawcy mogą korzystać z pomocy urzędników w przygotowaniu wniosku.
- Wnioski od strony formalnej oceniane są na ogół przez wewnętrzne komórki urzędu. W 64% urzędów w procedurze oceny wniosków uczestniczą osoby spoza urzędu. **W 46% urzędów w procedurze oceny wniosków uczestniczyli przedstawiciele organizacji pozarządowych** - w ¾ przypadków występowali oni jako członkowie uczestniczący w głosowaniu dotyczącym przyznania dotacji komisji, w około połowie przypadków (często równolegle) jako osoby opiniujące wniosek, najrzadziej jako obserwatorzy bez prawa głosu.
- 44% urzędów stwierdziło, że istnieje u nich procedura postępowania w sytuacjach konfliktu interesów. Na ogół polega ona na tym, że osoba związana z organizacją nie uczestniczy w ocenie wniosków przez nią składanych (nie ocenia wniosku, wstrzymuje się od głosu, względnie proszona jest o opuszczenie pomieszczenia, w którym odbywa się głosowanie).
- Bardzo ważnym zapisem Ustawy była **możliwość zawierania umów wieloletnich**. Jak dotychczas jednak przypadki, w których skorzystano z tej możliwości są bardzo rzadkie (**15% urzędów**).
- W **80% urzędów informacja o tym, która organizacja uzyskała wsparcie, jest podawana do publicznej wiadomości** (warto przypomnieć, że obowiązek taki wynika z przepisów o BIP). W większości przypadków organizacje, które nie uzyskały wsparcia, o które się ubiegały, **informowane są o przyczynach odmowy**.
- 42% urzędy zapytane, czy zdarzają się przypadki złego wywiązywania się przez organizacje z zawartych umów, odpowiedziało twierdząco. Można uznać za pocieszające, że wskazane przez nie liczby takich przypadków były na ogół niewielkie.
- Jednym z rozwiązań zawartych w Ustawie (art. 11 ust. 3) jest możliwość (a czasem konieczność) aplikowania o środki publiczne (w ramach tego samego konkursu) organizacji pozarządowych i jednostek administracji publicznej. Rozwiązanie to stanowić ma nowy mechanizm racjonalizacji wydatków publicznych i wprowadza mechanizmy ograniczonej konkurencji w dostarczaniu dóbr publicznych. **Sytuacja taka miała dotychczas miejsce jedynie w 17% urzędów** (wyłącznie wojewódzkich lub marszałkowskich).

3.

WSPÓPRACA NA POZIOMIE LOKALNYM

Zanim przejdziemy do opisu współpracy samorządu lokalnego z organizacjami pozarządowymi na podstawie zebranych z gmin i powiatów danych, warto przyrzeć się samemu procesowi zbierania danych – stanowi on bowiem źródło dodatkowej informacji o sposobie funkcjonowania samorządu lokalnego (respektowanie ustawy o dostępie do informacji publicznej), a co ważniejsze, niesie za sobą istotne konsekwencje metodologiczne.

3.1. Tryb zapytania o informację publiczną

Na podstawie doświadczeń zdobytych podczas realizacji badań wykorzystujących w celu zbierania danych mechanizm dostępu do informacji publicznej można stwierdzić, że większość urzędów nie respektuje zapisów Ustawy o dostępie do informacji publicznej (w 2006 roku zignorowało je ok. 57% samorządów - niewiele mniej niż w 2004 roku, kiedy jednak wysiłek włożony w monitowanie „opornych” urzędów był dużo mniejszy). Od połowy marca do połowy czerwca 2006 roku (pomimo kilkakrotnego kontaktu) odpowiedzi na wysłane zapytanie o informację publiczną (zawierające pytania dotyczące podstawowych obszarów współpracy z organizacjami) udzieliło ok. 1040 urzędów gmin i ok. 150 starostw powiatowych.

W rezultacie, pomimo odwołania się do ustawowego obowiązku udzielenia informacji, udział w badaniu były do pewnego stopnia wynikiem samoselekcji, co mogło mieć wpływ na przedstawione poniżej wyniki (nie wykluczone, iż częściej odpowiedź na zapytanie odsyłały urzędy, które miały się czym pochwalić). Z drugiej strony jednak dane o 40% gmin i powiatów w Polsce mogą stanowić przyczynek do oceny stanu współpracy między organizacjami i samorządem, dlatego też warto się im przyrzeć.

Procent urzędów, które przesyłały odpowiedzi na zapytanie, nie zmienia się w sposób znaczący w zależności od typu gminy. Zarówno w 2004, jak i w 2006 roku stosunkowo najczęściej na zapytanie odpowiedziały gminy miejsko-wiejskie, najrzadziej zaś wiejskie (dokładne dane w Tabeli 3).

Tabela 3.

Typ gminy	Liczba gmin, które odesłały odpowiedź w 2004 roku	Procent gmin danego typu, które odesłały odpowiedź w 2004 roku	Liczba gmin, które odesłały odpowiedź w 2006 roku	Procent gmin danego typu, które odesłały odpowiedź w 2006 roku
miejskie	121	38%	137	43%
wiejskie	591	37%	634	40%
Wiejsko-miejskie	256	44%	262	45%

W 2004 roku nie było też dużych różnic między województwami - w większości z nich procent gmin, które odesłały odpowiedzi, wahał się między 32% a 45% (tylko w województwie warmińsko-mazurskim na zapytanie odpowiedziała ponad połowa gmin (53%), w województwie podlaskim 48%, zaś w dolnośląskim 46% gmin). Większe zróżnicowanie nastąpiło w 2006 roku, być może z powodu decentralizacji procesu monitowania urzędów, które nie odesłały odpowiedzi na zapytanie w pierwszym terminie (były za niego odpowiedzialne ośrodki sieci Splot z poszczególnych regionów – różniące się techniką i intensywnością monitowania, co mogło mieć wpływ na ostateczną liczbę uzyskanych odpowiedzi). W 2006 roku w czterech województwach – zachodniopomorskim, łódzkim, śląskim i małopolskim - udało się uzyskać odpowiedzi z ponad połowy gmin, jednocześnie z terenu województwa lubelskiego odpowiedziała tylko co piąta gmina (szczegółowe dane w Tabeli 4).

Tabela 4.

Województwo	Liczba gmin, które odesłały odpowiedź w 2004 roku	Procent gmin z danego województwa, które odesłały odpowiedź w 2004 roku	Liczba gmin, które odesłały odpowiedź w 2006 roku	Procent gmin z danego województwa, które odesłały odpowiedź w 2006 roku
Dolnośląskie	78	46%	56	34%
Kujawsko-pomorskie	60	42%	63	45%
Lubelskie	75	35%	43	20,5%
Lubuskie	29	35%	30	37%
Łódzkie	57	32%	104	59%
Małopolskie	60	33%	91	50,5%
Mazowieckie	109	33%	130	42%
Opolskie	26	37%	34	48,5%
Podkarpackie	54	33%	52	33,5%
Podlaskie	57	48%	52	45%
Pomorskie	50	40%	59	49,5%
Śląskie	71	43%	81	55%
Świętokrzyskie	33	33%	36	36%
Warmińsko-mazurskie	62	53%	48	42%
Wielkopolskie	102	45%	78	35%
Zachodniopomorskie	45	40%	70	64%

3.2. Programy współpracy

Ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie zobowiązuje samorządy do uchwalenia rocznego programu współpracy z organizacjami pozarządowymi. Mimo że treść ustawy nie pozostawia wątpliwości co do obligatoryjności tego zapisu, w pierwszych latach po jej wejściu w życie wywiązywanie się z tego obowiązku nie było powszechne. Jak wynika z danych zebranych przez MPiPS (z 1873 gmin), do końca 2004 roku programy uchwaliła niewiele ponad połowa z nich. Dane zgromadzone w badaniu z 2006 roku świadczą jednak o upowszechnianiu się praktyki tworzenia programów współpracy (choć trzeba pamiętać, iż badanie nie miało waloru reprezentatywności). **836 gmin (81% spośród tych, które wzięły udział w badaniu) deklaruje, że uchwaliło program współpracy na rok 2005.** Warto jednak odnotować, że 38% gmin zrobiło to dopiero w 2005 roku (zdecydowana większość w pierwszym kwartale). **W powiatach z obowiązku uchwalenia programu na rok 2005 wywiązało aż 89% urzędów.**

O utrwaleniu tej praktyki świadczy z kolei fakt, że program współpracy na 2006 rok powstał w większości tych gmin i powiatów, w których został on uchwalony w 2005 roku. Do połowy czerwca 2006 roku **78,5% przebadanych urzędów gmin i 90% starostw powiatowych zadeklarowało, że mają program na rok bieżący.**

To, czy urząd uchwalił program współpracy, jest związane z typem gminy. Częściej mają ten dokument gminy miejskie i miejsko-wiejskie – zarówno w 2005, jak i w 2006 roku uchwaliło go ok. 90% gmin tego typu – podczas gdy na terenach wiejskich miało go w 2005 roku 76% gmin, a w 2006 jedynie 72%. Jednym z powodów takiej sytuacji może być mniejsza, niż na terenach miejskich, aktywność stowarzyszeniowa na wsi.

Tabela 5.

Typ gminy	Procent gmin, które uchwaliły program współpracy w 2005 roku	Procent gmin, które uchwaliły program współpracy w 2006 roku
miejskie	93%	92%
wiejskie	76%	72%
Wiejsko-miejskie	88%	88%

Procent gmin, które uchwaliły program współpracy, nieznacznie różni się też w zależności od województwa. Zarówno z 2005, jak i w 2006 wyjątkowo wysokim wskaźnikiem uchwalonych programów współpracy wyróżniało się województwo śląskie (powyżej 95%), a także dolnośląskie, warmińsko-mazurskie i małopolskie. Z kolei zdecydowanie najmniejszy odsetek gmin deklarujących uchwalenie programu współpracy jest na Mazowszu, w województwie lubelskim, a także w podkarpackim (słabość tych województw potwierdzają też wyniki badania z 2004 roku – wtedy, ponad

rok po wejściu w życie ustawy, program współpracy miała co trzecia gmina mazowiecka i lubelska i niewiele ponad 40% gmin z podkarpackiego).

Tabela 6.

Województwo	Procent gmin, które uchwały program współpracy w 2005 roku	Procent gmin, które uchwały program współpracy w 2006 roku
Dolnośląskie	87,5%	89,3%
Kujawsko-pomorskie	79,4%	81%
Lubelskie	72,1%	67,4%
Lubuskie	90,0%	73,3%
Łódzkie	87,5%	83,7%
Małopolskie	85,7%	86,8%
Mazowieckie	60,0%	57,4%
Opolskie	76,5%	85,3%
Podkarpackie	75,0%	76,9%
Podlaskie	82,7%	84,6%
Pomorskie	84,7%	78%
Śląskie	95,1%	96,3%
Świętokrzyskie	80,6%	72,2%
Warmińsko-mazurskie	89,6%	87,5%
Wielkopolskie	79,5%	74,4%
Zachodniopomorskie	82,9%	75,7%
OGÓŁEM	80,9%	78,7%

3.2.1 Konsultacje programu współpracy

Fakt istnienia w danej gminie czy powiecie programu współpracy nie przesądza jeszcze o intensywności tej współpracy, nie mówi też nic o zasadach, na jakich się ona opiera. Aby zbliżyć się do odpowiedzi na pytania o jakość współpracy, należałoby przeprowadzić analizę treści programów współpracy. Dopiero na takiej podstawie można byłoby ocenić, czy wzrost odsetka gmin, które uchwały program, przekłada się na faktyczną poprawę współpracy między samorządami a organizacjami. Wyniki takiej analizy przedstawia Arkadiusz Jachimowicz w swoim artykule³, który jest cennym pogłębieniem podstawowych danych na temat współpracy między organizacjami pozarządowymi i samorządem lokalnym, przedstawionych w niniejszym raporcie.

Jednak również na podstawie przeprowadzonego przez nas badania możliwe jest bliższe określenie jakości uchwalanych dokumentów. Nawet nie znając ich treści, można bowiem zakładać, że lepszej współpracy między urzędami a samorządem przysłużą się te programy, które były przedmiotem społecznych konsultacji. Nie ma wszak wątpliwości, że tylko wspólne, angażujące obie zainteresowane strony tworzenie tego podstawowego z punktu widzenia praktyki

współpracy dokumentu, daje szansę na prawdziwie partnerską relację w oparciu o jego zapisy. Jednocześnie warto przypomnieć, że konsultacje programu nie są, zgodnie z zapisami ustawy, obowiązkowe, brakuje też doprecyzowania, jak konsultacje takie powinny wyglądać. Spora część urzędów wykorzystuje ten fakt – z badań wynika, że tylko co drugi program współpracy został poddany konsultacjom (w 2005 roku ich przeprowadzenie zadeklarowało ok. 49% gmin i 59% starostw powiatowych, a w 2006 roku 55% gmin i 64% starostw powiatowych).

Zdecydowanie częściej mechanizmy dialogu obywatelskiego stosowane były w gminach miejskich (w 2005 roku 74,4%, w 2006 75,5%) i miejsko-wiejskich (w 2005 roku 55,3%, zaś w 2006 roku 63,7%), niż w wiejskich (w 2005 roku 39,9%, w 2006 44,4%). Można postawić hipotezę, że w mniejszych społecznościach bliskość relacji i niewielka liczba organizacji pozwalają na wykorzystanie kontaktów i więzi nieformalnych w celu uzgadniania wspólnego stanowiska, bez konieczności nazywania tego konsultacjami. Jest jednak również prawdopodobne, że nie tylko konsultacje jako narzędzie, ale też sama idea otwartości na wspólne wypracowywanie aktów prawnych czy dokumentów strategicznych, nie są jeszcze przez przedstawicieli samorządu w pełni przyswojone. Świadczą o tym opisy przeprowadzonych konsultacji zebrane w ramach badania – można wśród nich znaleźć zarówno informacje świadczące o faktycznym uczestnictwie organizacji w tworzeniu programu współpracy, jak i opisy „konsultacji społecznych” polegające na wywieszeniu dokumentu na stronie BIP lub przedstawieniu go radzie gmin.

Należy również odnotować wzrost odsetka gmin prowadzących konsultacje między rokiem 2005 a 2006 – można mieć nadzieję, że praktyka ta będzie się nadal upowszechniać. Aby to się to jednak stało, potrzebne jest wzmocnienie zapisów ustawy (lub odpowiednie rozporządzenie), które wprowadziłyby konsultacje jako standardowy element procesu legislacyjnego – postulat ten był już formułowany przy okazji omawiania trybu uchwalania programów na poziomie samorządu wojewódzkiego. Same nakazy prawne niewiele jednak przyniosą, jeśli nie będzie im towarzyszyć akcja edukacyjna polegająca na promocji dobrych wzorów oraz nacisk ze strony lokalnych organizacji, które przede wszystkim powinny być zainteresowane istnieniem programów współpracy.

3 Por. Arkadiusz Jachimowicz „Samorząd lokalny i organizacje pozarządowe – partnerzy w rozwoju ekonomii społecznej?” w: *Ekonomia Społeczna* Teksty 2006

3.3. Strategie rozwiązywania problemów społecznych

Roczny program współpracy jest najważniejszym dokumentem określającym podstawy współpracy organizacji pozarządowych z samorządem lokalnym, ale nie jedynym dokumentem, którego zapisy mogą być z punktu widzenia jej rozwoju istotne. Ważna jest również m.in. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych. Z przeprowadzonego przez nas badania wynika, że uchwalenie Strategii jest zdecydowanie rzadsze niż przyjęcie programu - tylko 39% gmin przyznało, że opracowało już taki dokument, 11% - jest w trakcie jego przygotowywania, 2% - planuje uchwalić strategię w najbliższym czasie, a kolejne 2% gmin nie ma Strategii, ale posiada inny dokument strategiczny pełniący, ich zdaniem, podobną funkcję - przede wszystkim Strategię Rozwiązywania Problemów Alkoholowych czy Zwalczenia Narkomanii lub Strategię Rozwoju Miasta. Zdecydowanie częściej, choć cały czas nie we wszystkich urzędach, Strategie powstają na poziomie powiatu – 60,5% starostw zadeklarowało, że je uchwaliło, a kolejne 7,5% jest w trakcie przygotowywania.

Zdecydowana większość (73%) strategii gminnych powstała w ciągu ostatnich dwóch lat. Obowiązek stworzenia tego typu dokumentu przez gminy wszedł bowiem w życie na początku drugiego tysiąclecia, w kilka lat po tym, jak zaczął obowiązywać w powiatach (dlatego ponad połowa strategii powiatowych powstała przed 2004 rokiem).

Tabela 7.

Rok powstania strategii	urzędy miast i gmin	starostwa powiatowe
2006	18%	8%
2005	55%	27%
2004	23%	10,5%
2003	W sumie 2003, 2002 lub 2001: 4%	23,5%
2002		12%
2001		12%
2000		7%

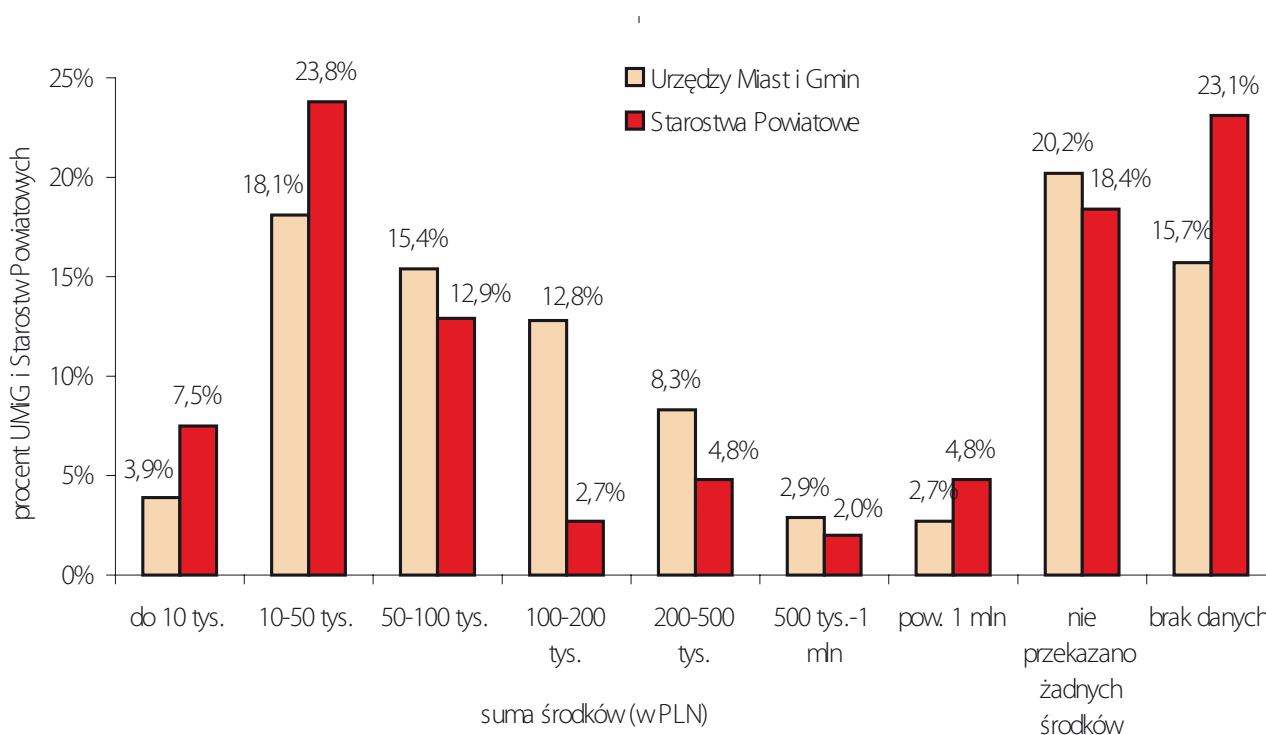
Jeśli chodzi natomiast o horyzont czasowy strategii, to zarówno w urzędach gminnych, jak i w powiatowych najczęściej nakreślony jest na okres 5 - 10 lat, choć w przypadku strategii powiatowych nieznacznie częściej obejmują one okres dłuższy, do 15 lat.

Tabela 8.

Czas obowiązywania strategii	urzędy miast i gmin	starostwa powiatowe
Od 11 do 15 lat	5%	9,5%
Od 8 do 10 lat	31,5%	35,5%
Od 5 do 7 lat	39,5%	33%
Od 1 do 4 lat	21%	22%
Wieloletnia, nieograniczona	3%	

Starostwa powiatowe zostały w badaniu dodatkowo zapytanie o dwa dokumenty strategiczne, w realizacji których pewną rolę mogą odgrywać organizacje pozarządowe (szczególnie te zajmujące się rynkiem pracy): *Program promocji zatrudnienia oraz lokalnego rynku pracy* oraz *Program działań na rzecz osób niepełnosprawnych*. Jak wynika z deklaracji urzędów, program promocji zatrudnienia został uchwalony w mniej niż połowie z nich (46%), a program działań na rzecz niepełnosprawnych w 77%. Niewielki odsetek starostw powiatowych potwierdzających posiadanie programu promocji zatrudnienia może wynikać ze stosunkowo krótkiego okresu, jaki minął od momentu wejścia w życie ustawy o promocji zatrudnienia wprowadzającej obowiązek jego posiadania (uchwalona została 20.04.2004).

Wykres 1. SKALA WSPARCIA ORGANIZACJI - środki finansowe przekazane przez Urzędy Miast i Gmin oraz Starostwa Powiatowe w 2005 roku

3.4. Współpraca finansowa

Jeśli zapytać organizacje pozarządowe, na czym przede wszystkim polega współpraca z ich najważniejszym partnerem – samorządem lokalnym – to większość przyznaje, że na wsparciu finansowym. W 2005 roku ze środków samorządowych korzystało ok. 50% organizacji. A jak to wygląda od strony samorządu? Jak często urzędy wspierają organizacje, ile podmiotom przekazują środki? Jakie kwoty im przekazują? Czy Ustawa wpłynęła na tryb przekazywania pieniędzy?

Jak wynika z badania *Barometr Współpracy 2006*, co najmniej **70% gmin i 69% powiatów przekazywało w roku 2005 środki finansowe organizacjom pozarządowym** (dokładnie taki sam procent zadeklarował wsparcie finansowe w 2004 roku⁴). W raporcie *Monitoring funkcjonowania Ustawy...*⁵, na podstawie danych o wielkości i skali finansowego wsparcia przekazywanego organizacjom przez samorządy w 2003 i 2004 roku sformułowana została teza, iż „wprowadzenie przepisów Ustawy o działalności pożytku publicznego **wpłynęło przede wszystkim na politykę tych urzędów, które już wcześniej wspierały organizacje**, natomiast niewiele zmieniło w postępowaniu samo-

urzędów, które dotąd nie miały takiego zwyczaju”. Wyniki badania z 2005 roku wydają się potwierdzać to spostrzeżenie, choć porównanie danych z 2006 i 2004 jest możliwe tylko w przypadku 460 gmin, które uczestniczyły w obydwu edycjach *Barometru Współpracy*. Na ich podstawie można stwierdzić, że 84% gmin, które wsparły organizacje pozarządowe w 2004 roku, zrobiło to także w roku 2005.

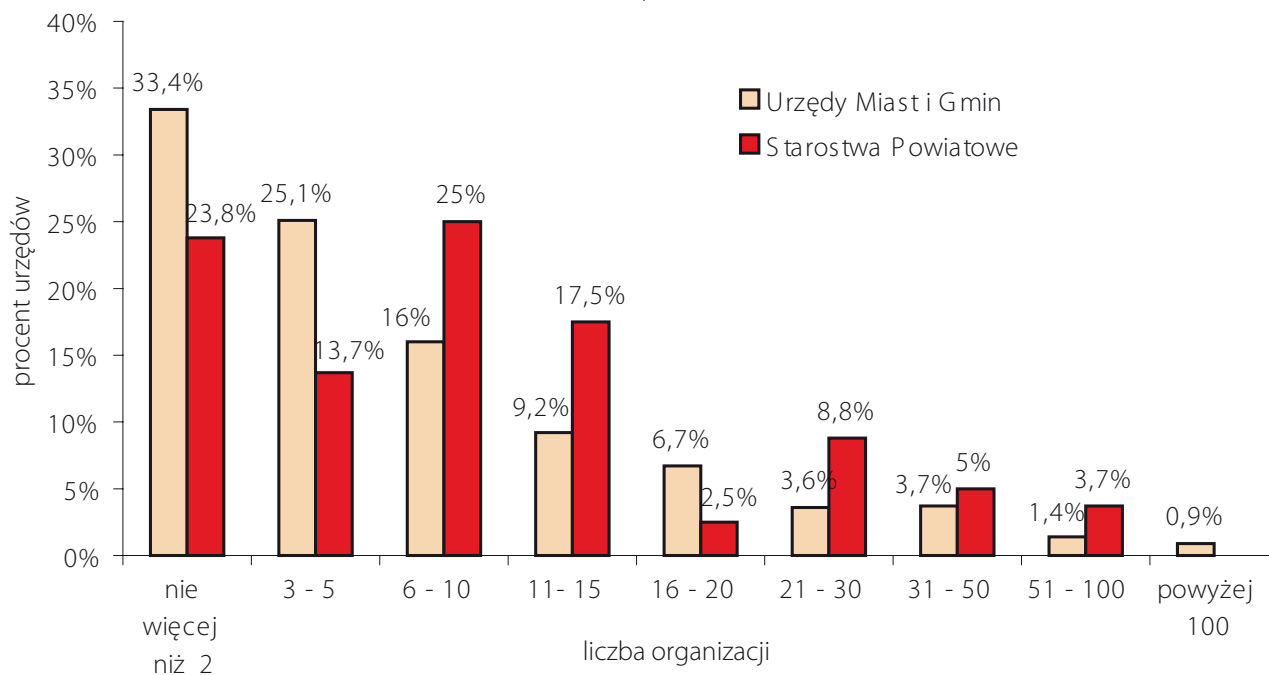
Wykres 1. obrazuje skalę finansowej współpracy między samorządem lokalnym a organizacjami pozarządowymi. Na pierwszy rzut oka widać różnice między gminami a powiatami pod względem wielkości finansowego wsparcia organizacji pozarządowych, ale też to, że środki przeznaczone na wsparcie sektora pozarządowego – zarówno na poziomie gminy, jak i powiatu - nie są wielkie: połowa starostw przekazała organizacjom w 2005 roku nie więcej niż 42 tys. zł, w przypadku połowy gmin była to kwota nie większa niż 82 tys. zł.

Uzupełnieniem danych o kwotach przekazywanych organizacjom przez samorządy lokalne są dane o liczbie dotowanych podmiotów (wykres 2.). Na podstawie analizy obydwu wykresów można stwierdzić, że wysokość dotacji przypadającej na jedną organizację jest w przypadku starostw powiatowych (które przekazują mniej środków większej liczbie organizacji) zdecydowanie niższa niż w przypadku urzędów gmin. Przypuszczenie to potwierdzają wyliczenia średnich wielkości dotacji (tj. sumy środków przekazanych przez dany typ urzędu podzielone przez liczbę wspartych organizacji): średnia dotacja z gminy wynosiła w 2005 roku ok. 42 tys. zł, a średnia dotacji z powiatu ok. 19 tys. zł.

4 por. Marta Gumkowska, Jan Herbst, Jakub Wygnański „Monitoring funkcjonowania Ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie”, Stowarzyszenie Klon/Jawor 2005, str. 25

5 ibid.

Wykres 2. SKALA WSPARCIA ORGANIZACJI - liczba organizacji, które otrzymały wsparcie w 2005 roku.

3.4.1. Tryb przekazywania środków

Nie nastąpiła też zasadnicza zmiana w sposobie przyznawania środków - zdecydowana większość urzędów, które przekazały informacje na temat trybu przekazywania wsparcia, zadeklarowała, że korzysta z **formy dotacji**, a tylko nieliczne wskazały na tryb zlecania zadań.

Co ważne, również ogłaszanie konkursów nie stało się jeszcze powszechną praktyką (pomimo jednoznacznych zapisów Ustawy w tej kwestii). **Co najmniej 8,5% urzędów, które przekazały organizacjom środki finansowe w 2005 roku, deklaruje wprost, że zrobiły to bez ogłaszania konkursu** (a można przypuszczać, że procent ten jest nawet większy, bo wiele urzędów w ogóle nie udzieliło informacji na ten temat). Niewątpliwie urzędy te łamią w ten sposób prawo; zupełnie inną kwestią jest zasadność tego zapisu, jeśli wziąć pod uwagę wysokość środków przekazywanych organizacjom.

Dodatkowo urzędy zostały zapytane, czy w 2005 roku zdarzyło się, żeby organizacja pozarządowa **złożyła z własnej inicjatywy ofertę** realizacji zadań publicznych. 20% urzędów gmin i 28% starostw powiatowych przyznało, że sytuacja taka miała miejsce. W większości przypadków (w gminach w 54%, w powiatach w 61%) oferta taka została rozpatrzona i to zazwyczaj pozytywnie – w gminach środki otrzymało 78% organizacji, których oferty rozpatrzono, w powiatach 67%.

3.5. Współpraca pozafinansowa

Ostatnią, choć z pewnością nie najmniej istotną kwestią, o jaką pytano urzędy, była współpraca pozafinansowa. Ze względu na tryb zbierania danych (zapytanie o informację publiczną), w badaniu odniesiono się wyłącznie do trzech form współpracy wymienionych w ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie – wzajemnego informowania o planowanych kierunkach działalności, konsultowania z organizacjami pozarządowymi projektów aktów normatywnych, a także tworzenia wspólnych zespołów o charakterze doradczym i inicjatywnym.

Tabela 9.

	Wzajemne informowanie o działaniach	konsultowanie projektów aktów normatywnych	tworzenie wspólnych zespołów doradczych i inicjatywnych
Urzędy Miast i Gmin	57,7%	41,4%	32,2%
Starostwa Powiatowe	80,4%	72,9%	60,4%

W tabeli 9. została podsumowana pozafinansowa współpraca urzędów z organizacjami. Jak widać, pod względem częstości praktykowania trzech wymienionych w ustawie form współpracy pozafinansowej, starostwa powiatowe wyprzedzają znacznie samorządy gminne. Można wręcz powiedzieć, że nastąpiło tu swoiste odwrócenie proporcji – o ile w przypadku współpracy finansowej wsparcie ze stro-

ny samorządu powiatowego było zdecydowanie mniej znaczące niż to udzielane przez gminy, o tyle zarówno wymiana informacji o działaniach, jak i konsultowanie z organizacjami aktów prawnych czy tworzenie wspólnych zespołów występuje zdecydowanie częściej w relacjach z samorządem powiatowym niż gminnym. Taka specyfika współpracy z organizacjami na poziomie powiatu (większy nacisk na wspólną pracę nad aktami normatywnymi czy strategicznymi, tworzenie zespołów doradczych i inicjatywnych) i gminy (zlecanie zadań publicznych) jest w sposób oczywisty związana z zadaniami przypisanymi poszczególnym szczeblom samorządu, a przede wszystkim z wielkością budżetu, jakim dysponują (środki własne powiatów są bardzo ograniczone).

4.

Podsumowanie

Biorąc pod uwagę najważniejsze problemy społeczne w Polsce i ich skalę (bardzo wysoki poziom bezrobocia strukturalnego, niski poziom zatrudnienia, istnienie dużych grup obywateli poważnie zagrożonych wykluczeniem społecznym), można stwierdzić, że rozwój ekonomii społecznej leży w dobrze pojętym interesie nie tylko organizacji pozarządowych (dla których jest ona drogą do uzyskania pewnej niezależności finansowej), ale także samorządu lokalnego i administracji rządowej. Jak zostało już podkreślone we wstępie do niniejszego raportu, administracja, zarówno rządowa, jak i samorządowa, może na różne sposoby przyczynić się do wzmocnienia tego zjawiska w Polsce. Jednym z takich sposobów jest dobra, partnerska współpraca między organizacjami pozarządowymi i administracją wszystkich szczebli. Wydaje się, że jest to jeden z koniecznych warunków zaistnienia przyjaznego otoczenia dla polskiej ekonomii społecznej. A nawet więcej: spełnienie tego warunku może mieć dla rozwoju ekonomii społecznej, a w szczególności społecznej przedsiębiorczości, o wiele większe znaczenie niż powstawanie nowych instytucji wsparcia, nowych regulacji prawnych czy specjalnie dedykowanych funduszy. Pytanie tylko, czy warunek ten nie jest o wiele trudniejszy do spełnienia.

Albo, stawiając to pytanie inaczej – jak dużo do spełnienia tego warunku potrzeba? Odpowiedzą mogą być omówione w raporcie dane, dlatego wato jeszcze raz przyjrzeć się tym najważniejszym.

1. **Programy współpracy** W 2005 roku uchwalilo go 81%⁶ gmin, 89% powiatów i wszystkie urzędy marszałkowskie. Do połowy czerwca 2006 roku 78,5% urzędów gmin i 90% starostw powiatowych zadeklarowało, że mają program na rok bieżący.
2. **Konsultacje programów współpracy** Niewiele ponad połowa programów współpracy została poddana konsulta-

cyjom - w 2005 roku ich przeprowadzenie zadeklarowało ok. 49% gmin i 59% starostw powiatowych, a w 2006 roku 55% gmin i 64% starostw powiatowych. Podobnie wyglądała sytuacja w urzędach marszałkowskich - tylko w połowie województw w tworzeniu programów uczestniczyły organizacje.

3. **Zmiany w poziomie współpracy między rokiem 2004 a 2006** Z deklaracji przedstawicieli administracji publicznej i samorządu wszystkich szczebli wynika, że **częstość angażowania się we współpracę z organizacjami we wszystkich czterech wskazanych w ustawie obszarach** (współpraca finansowa, wzajemne informowanie się o planowanych kierunkach działalności, konsultowanie projektów aktów prawnych oraz tworzenie wspólnych zespołów o charakterze doradczym) w ciągu ostatnich 2 lat **wzrosła** – procent gmin deklarujących praktykowanie poszczególnych form współpracy zwiększył się o ok. 10 punktów procentowych, zaś na poziomie regionalnym i centralnym zarejestrowano wzrost o co najmniej 10-20 punktów procentowych (brak danych porównawczych dla powiatów).
4. **Współpraca finansowa.** Co najmniej **70% gmin i 69% powiatów przekazywało w roku 2005 środki finansowe organizacjom pozarządowym** (dokładnie taki sam procent zadeklarował wsparcie finansowe w roku 2004). Środki przeznaczone na wsparcie sektora pozarządowego – zarówno na poziomie gminy, jak i powiatu - nie są wielkie: połowa starostw przekazała organizacjom w 2005 roku w sumie nie więcej niż 42 tys. zł, w przypadku połowy gmin była to kwota nie większa niż 82 tys. zł. Dla administracji rządowej i samorządu regionalnego finansowanie działań organizacji jest najczęściej praktykowaną formą współpracy – **w 2005 roku ok. 95% urzędów udzieliło organizacjom finansowego wsparcia.** Z ostrożnych szacunków wynika, że suma środków przekazanych przez ministerstwa i urzędy wojewódzkie oraz marszałkowskie wyniosła ok. 560 000 tys. zł i trafiła ona do ok. 7 500 organizacji.

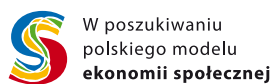
⁶ Warto przypomnieć, że procenty nie odnoszą się do wszystkich gmin i powiatów w Polsce, ale wyłącznie tych, które wzięły udział w badaniu – 1040 urzędów miast i gmin oraz 150 starostw powiatowych.

5. **Konkursy** W 2005 roku w badanych urządach szczebla centralnego i regionalnego ogłoszono co najmniej 290 konkursów na dotacje dla organizacji pozarządowych (z tego 45 ogłoszona była przez ministerstwa, 57 przez urzędy wojewódzkie i 190 przez urzędy marszałkowskie). Tylko w nielicznych przypadkach zdarzały się unieważnienia konkursu. Na poziomie lokalnym ogłaszanie konkursów nie stało się jeszcze powszechną praktyką (pomimo jednoznacznych zapisów Ustawy w tej kwestii). **Co najmniej 8,5% urzędów, które przekazały organizacjom środki finansowe w 2005 roku, deklaruje wprost, że zrobiły to bez ogłaszania konkursu** (a można przypuszczać, że procent ten jest nawet większy, bo wiele urzędów w ogóle nie udzieliło informacji na ten temat).
6. **Współpraca pozafinansowa** 85% urzędów administracji rządowej i samorządu regionalnego wymienia z organizacjami informację na temat kierunków planowanych działań, nieco rzadziej współpraca przybiera formę powoływania wspólnych zespołów (77%) i konsultowania projektów aktów prawnych (69%). Warto podkreślić rozwój współpracy, jaki nastąpił w ciągu ostatnich 2 lat, jeśli chodzi o włączanie organizacji pozarządowych w proces konsultowania aktów prawnych na poziomie regionalnym, szczególnie w urządach marszałkowskich (procent urzędów deklarujących tę formę współpracy zwiększył się o ok. o 45 punktów procentowych). Na poziomie samorządu lokalnego pozafinansową współpracę z organizacjami zdecydowanie częściej deklarują starostwa powiatowe – najczęściej współpraca polega na wymianie informacji (80% starostw), ale także dwie pozostałe formy współpracy są podejmowane w ponad połowie urzędów. Gorzej sytuacja wygląda w gminach – zaledwie 58% dzieli się z organizacjami i forogacjami na temat planowanych działań, 41% deklaruje, że uczestniczyły one w konsultowaniu projektów aktów normatywnych, a tylko co trzecia utworzyła zespół doradczych i inicjatywnych, w których uczestniczą przedstawiciele sektora.

EKONOMIA SPOŁECZNA TEKSTY jest serią wydawniczą prezentującą teksty ważne z punktu widzenia dyskusji o ekonomii społecznej. Seria powstała w ramach projektu „W poszukiwaniu polskiego modelu ekonomii społecznej”.

Autorzy tekstów to: osoby związane z projektem, osoby aktywnie działające w obszarze ekonomii społecznej, a także przedstawiciele innych środowisk zainteresowanych ekonomią społeczną.

Wszystkie materiały publikowane w serii są dostępne na stronach portalu www.ekonomiaspoleczna.pl.

Niniejszy tekst powstał w ramach projektu „W poszukiwaniu polskiego modelu ekonomii społecznej”, realizowanego przy udziale środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Inicjatywy Wspólnotowej EQUAL.

Administratorem projektu jest Fundacja Inicjatyw Społeczno-Ekonomicznych.